

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องผลของการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของสถาบันของอาจารย์และนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้าในครั้งนี ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมเรื่องเกี่ยวกับจากตำรา วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ รวมทั้งค้นคว้าจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยนี้ได้ประยุกต์ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการเมืองนำร่องมาอยู่ในรูปของโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม จึงได้สรุปสาระสำคัญดังหัวข้อต่อไปนี้

เมืองนำอยู่

1. ความเป็นมาของโครงการเมืองนำอยู่
2. ความหมายของเมืองนำอยู่
3. ปรัชญาและแนวคิดการดำเนินโครงการ
4. ขั้นตอนการดำเนินการโครงการสู่เมืองนำอยู่
5. ลักษณะของเมืองนำอยู่
6. เกณฑ์มาตรฐานความเป็นเมืองนำอยู่ขององค์การอนามัยโลกในภูมิภาคเอเชีย
7. ปัจจัยนำไปสู่ผลสำเร็จของการเป็นเมืองนำอยู่
8. หลักการดำเนินโครงการเมืองนำอยู่ในแผนฯ 8 ของกรมอนามัย

ความพึงพอใจ

สภาพแวดล้อมในสถานับการศึกษา
การค้นคว้า และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ในประเทศไทย
2. ในต่างประเทศ

เมืองนำอยู่ (Healthy Cities)

1. ความเป็นมาของโครงการเมืองนำอยู่ ความจริงแล้วคำว่า เมืองนำอยู่ มิใช่ของใหม่ ถ้าศึกษาย้อนไปจะพบว่าองค์การอนามัยโลกได้นำเสนอโครงการเมืองนำอยู่ โหย่นาอาหลักการของเรื่อง สุขภาพดีถ้วนหน้า ในปี พ.ศ.2543 มาใช้ในระดับท้องถิ่นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529

ในปี พ.ศ. 2534 องค์การอนามัยโลกได้เลือกเอาเรื่อง Healthy cities เป็นประเด็นสำคัญในการประชุมวิชาการ เรื่องปัญหาสุขภาพชุมชนเมืองทั้งเมืองในประเทศอุตสาหกรรม และประเทศที่กำลังพัฒนา และได้ขยายเครือข่ายของโครงการนี้ออกไปยังประเทศต่างๆ เช่น ออสเตรเลีย แคนาดา สหรัฐ

อเมริกา โดยใช้ยุทธวิธีแบบโครงการเมืองนำอยู่ในยุโรปมาดำเนินการ โดยมีการปรับปรุงข้างในบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของเมืองในประเทศนั้น ๆ

พ.ศ. 2535 มีเมืองในยุโรป 35 เมืองเข้าเป็นสมาชิกในเครือข่ายของโครงการเมืองนำอยู่ และองค์การอนามัยโลกภาคพื้นยุโรปได้ตัดสินใจดำเนินโครงการเมืองนำอยู่ต่อไปอีก 5 ปี คือระหว่างปี พ.ศ. 2536-2540 โดยหน่วยงานขององค์การอนามัยโลกจะเป็นผู้นำร่องในกระบวนการเปลี่ยนแปลง เครือข่ายโครงการเมืองนำอยู่ได้ขยายขอบเขต จากยุโรปสู่อเมริกา และเอเชีย จนในปัจจุบันมีเมืองที่กำลังดำเนินการโครงการเมืองนำอยู่ไม่น้อยกว่า 1,000 เมืองทั่วโลก ในปี พ.ศ. 2539 องค์การอนามัยโลกได้กำหนดให้วันที่ 7 เมษายน 2539 เป็นวันอนามัยโลก (World Health Day) และมีคำขวัญสำหรับปีนี้ว่า Healthy Cities For better life ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ทั่วโลกได้ตระหนักถึงการพัฒนามือเมืองให้นำอยู่เพื่อชีวิตที่ดีกว่า

สำหรับโครงการเมืองนำอยู่ สามารถทำได้ทั้งในเมืองเล็ก และเมืองใหญ่ แต่เมืองเล็กจะสามารถทำได้ดีกว่าเมืองเล็กที่ประสบความสำเร็จได้แก่เมือง มานูคา ในประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งได้รับความสำเร็จเนื่องจากมีผู้นำท้องถิ่นที่ดี มีความกล้าหาญ และต่อสู้ทุกวิถีทางกับอุปสรรคต่าง ๆ จนประสบผลสำเร็จในที่สุด สำหรับตัวอย่างเมืองใหญ่ ๆ ที่ประสบความสำเร็จได้แก่เมืองลิวอร์นุส ในประเทศอังกฤษ (ไชยยันตรี กับปนาทแสนยากร, 2540; วันชาติ สุภจัตุรัส, 2540)

ปัญหาของเอเชียที่สัมพันธ์กับกับเมืองใหญ่ในยุโรป คือ ปัญหาเรื่องของการขาดความเป็นเมืองและสิ่งแวดล้อม ประเทศที่ประสบปัญหามากก็ถือ จีน ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย บังกลาเทศ อินเดีย และปากีสถาน ส่วนประเทศอื่นก็มีปัญหาสัมพันธ์กันแต่น้อยกว่า ในปี 1993 เดือนพฤศจิกายน ได้มีการประชุมระหว่างคณะรัฐมนตรีของประเทศไทยร่วมกับ SSCAP เพื่อหาวิธีการที่จะมาแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ผลการประชุมจึงได้ถือเอา แนวคิดของโครงการเมืองนำอยู่เข้ามาเป็นนโยบายสำคัญในการแก้ไข ปัญหา จากการประชุมสัมมนา ทำให้ได้แนวคิดใหม่ ๆ แผนกลยุทธ์และแนวทางในการทำโครงการเมืองนำอยู่ให้สำเร็จได้ในเอเชีย (United Nations, 1995)

กรุงเทพมหานคร ภายใต้การสนับสนุนขององค์การอนามัยโลกได้ทดลองโครงการเมืองนำอยู่ ในปี 2537 ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3 เขต คือ เขตยานนาวา เขตสาทร และเขตบางกอกใหญ่ ซึ่งได้ผลในระดับหนึ่ง กระทรวงสาธารณสุขสนองตอบนโยบายการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเขตเมืองขององค์การอนามัยโลก โดยการริเริ่มลงมือร่วมกับส่วนราชการต่าง ๆ องค์กรเอกชนและประชาชนในการจัดงานวันอนามัยโลก วันที่ 7 เมษายน 2539 โครงการเมืองนำอยู่จะเป็นพื้นที่เป้าหมายนโยบายที่กำหนดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ของกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัยเป็นผู้รับผิดชอบโดยบรรจุไว้ในส่วนของแผนงานอนามัยสิ่งแวดล้อม และแผนงานส่งเสริมสุขภาพ โดยได้ถือเอาดำเนินการในพื้นที่ 3 ระดับ ได้แก่ เทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วน

คำบล (ไชยจันทร์ กัมปนาทแสนยากร, 2540) ; ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อม เขต 10 ลำปาง, 2540 ; สำนักงานอนามัยสิ่งแวดล้อม, 2540)

2. ความหมายของเมืองน่าอยู่ เมืองน่าอยู่ได้มีผู้เชี่ยวชาญให้ความหมายต่าง ๆ พอประมวลได้ดังนี้

1. เมืองน่าอยู่ คือ เมืองที่มีการสร้างสรรค์และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและสังคมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการขยายแหล่งทรัพยากรของชุมชน โดยให้ประชาชนในชุมชนนั้นมีส่วนร่วมและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกี่ยวกับการดำเนินวิถีทางชีวิต เพื่อให้ได้สัถยภาพหรือคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุด (ไชยจันทร์ กัมปนาทแสนยากร, 2540 ; ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อม เขต 10 ลำปาง, 2540 ; วินชาติ สุขขัตุรัส, 2540)

2. เมืองน่าอยู่คือ เมืองหรือชุมชนที่มีสภาวะทางสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และสังคมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีทั้งทางกายและใจ ไม่เพียงแต่เป็นเมืองหรือชุมชนที่ปลอดภัยเท่านั้น แต่จะต้องเป็นเมืองที่มีสภาวะสิ่งแวดล้อมที่จะทำให้ประชาชนมีชีวิตอยู่อย่างเป็นสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย (ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 10 ลำปาง, 2540)

3. เมืองน่าอยู่ คือ เมืองที่มีกระบวนการที่จะทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญ และเห็นคุณค่าของสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขภาพสังคม และพร้อมที่จะร่วมกันสร้างสรรค์และปรับปรุงสภาวะแวดล้อมให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิต (ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 10 ลำปาง, 2540)

4. เมืองน่าอยู่ คือ เมืองที่มีผู้บริหารระดับสูงของเมืองหรือชุมชนมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลสามารถมองเห็นการเปลี่ยนแปลงที่จะก่อให้เกิดผลดีต่อเมืองและชุมชนในอนาคต (ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 10 ลำปาง, 2540)

5. เมืองน่าอยู่คือเมืองที่ทุกหน่วยของสังคมต่างร่วมมือกันพัฒนาเพื่อให้พลเมืองมีสุขภาพดีถ้วนหน้า ดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะปลอดภัย ปราศจากมลพิษ และเอื้อต่อการมีสุขภาพดี (ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 10 ลำปาง, 2540)

6. เมืองน่าอยู่คือ ที่ที่ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญทางกายภาพ ทางจิตใจ สังคม และสุขภาพอนามัย และพร้อมที่จะร่วมกันสร้างสรรค์สภาวะที่เหมาะสมในการดำรงชีวิต (ไชยจันทร์ กัมปนาทแสนยากร, 2540)

7. เมืองน่าอยู่หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ของเมืองในการสรุปรวบรวมทรัพยากร นโยบายการเมือง วิชาชีพต่าง ๆ และสมาชิกของชุมชน เพื่อจะปรับปรุงสุขภาพของชุมชน โครงการเมืองน่าอยู่เป็นหนึ่งในการจัดลำดับความสำคัญที่จะปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและขยายทรัพยากร ดังนั้นสมาชิกของชุมชนสามารถให้การสนับสนุนเพื่อให้เกิดสัถยภาพสูงสุดของชุมชน (Flynn, 1994)

8. เมืองน่าอยู่ คือ การรวมประสิทธิผลของรัฐบาล นักธุรกิจ ศิลปะ สุขภาพและองค์การการบริการทางสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องในการที่ให้ประชาชนทำงานร่วมกัน เพื่อให้สุขภาพของชุมชนดีขึ้น โดยการตัดสินใจขององค์กรชุมชนและรัฐบาล ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพ ได้แก่ ความปลอดภัย น้ำและอากาศที่สะอาด โรงเรียนและการศึกษาเยี่ยม, บ้านอยู่อาศัยที่เพียงพอ, การมีงานทำ การคมนาคมขนส่ง การสร้างสรร และการดูแลสุขภาพร่วมกัน (IARCH, 1994)

9. เมืองน่าอยู่คือ การแบ่งปันความรับผิดชอบของหน่วยในชุมชน ไม่เพียงแต่บุคลากรทางสาธารณสุขเท่านั้น เช่น การตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพ ซึ่งต้องเกิดจากประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจเหล่านี้ รวมถึงประชาชนที่ไม่เข้าถึงบริการทางสังคม เช่น คนจน คนไร้ที่อยู่อาศัย วัยรุ่น และผู้สูงอายุ (IARCH, 1994)

โดยสรุปเมืองน่าอยู่ หมายถึง เมืองที่มีการสร้างสรรและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีทั้งทางกายและจิตใจ โดยทุกหน่วยของสังคมร่วมมือกันพัฒนา เพื่อให้ได้สุขภาพหรือคุณภาพชีวิตที่ดี

3. **ปรัชญาและแนวคิดการดำเนินโครงการเมืองน่าอยู่** ในการดำเนินโครงการเมืองน่าอยู่จำเป็นต้องใช้ปรัชญาและแนวคิดเพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้เห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

1. สุขภาพเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน
2. สุขภาพของประชาชนมิได้เกิดจากความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ หรือเทคโนโลยีทางการแพทย์ แต่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม
3. คนสุขภาพดีไม่เพียงพอแต่มีอายุยืนยาวเท่านั้น ต้องมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพอีกด้วย
4. การพัฒนาการสาธารณสุขสิ่งแวดล้อมมิใช่ภาระของเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขเท่านั้น
5. เจ้าหน้าที่รัฐ และองค์กรท้องถิ่นจะต้องมีส่วนรับผิดชอบต่อการพัฒนาสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชน
6. ประชาชนทุกคนในพื้นที่ต้องมีบทบาทหลักในการช่วยกันแก้ไขเพื่อลดปัญหาในชุมชนของตนเอง (ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 10 ถิ่นปาง, 2540 ; ปรากฏธรรม วุฒิพงศ์, 2540 ; ไชยยันตร์ กันปนาทพแสนยากร, 2540 ; วันชาติ สุภจักร์ธ, 2540)

จากปรัชญาและแนวคิดของการดำเนินโครงการเมืองน่าอยู่ จะเห็นได้ว่ามาจากปรัชญาและแนวคิดของสุขภาพดีถ้วนหน้า ในงานเขียนของพิณ สุจันงค์ (2537) ที่ว่า การมีสุขภาพดี เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ทุกคนควรมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะมีสุขภาพดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน ที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาสาธารณสุขได้ด้วยตนเอง โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุน

4. ขั้นตอนการดำเนินการโครงการ "เมืองน่าอยู่"

โครงการเมืองน่าอยู่ประกอบด้วยการทำงาน 3 ระยะ (20 ขั้นตอน) ดังนี้

1. ระยะเริ่มต้นของโครงการเมืองน่าอยู่ (Getting start) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน
 - 1.1 การสร้างหรือแสวงหาแนวร่วมในการสนับสนุนโครงการในท้องถิ่น (Build a local support group)
 - 1.2 การสร้างความเข้าใจแนวคิดของโครงการเมืองน่าอยู่ (Understand healthy cities ideas)
 - 1.3 การรู้จักเมืองของตนเอง (Get to know your city)

การวิเคราะห์และวิจัยที่สามารถประมวลลักษณะที่สำคัญของเมือง 10 คำถามดังนี้

 - 1.3.1 ปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของเมืองคืออะไร
 - 1.3.2 เศรษฐกิจและเงื่อนไขทางสังคมมีผลกระทบต่อสุขภาพอย่างไร
 - 1.3.3 การมีผู้สนับสนุนที่จำเป็นต่อความสำเร็จของโครงการหรือไม่
 - 1.3.4 การเมืองระดับท้องถิ่น องค์กรปกครองหรือท้องถิ่น มีอำนาจจัดการเกี่ยวกับสุขภาพมากน้อยเพียงใด
 - 1.3.5 กลไกการบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างไร
 - 1.3.6 ระบบสาธารณสุขเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้อย่างไรบ้าง
 - 1.3.7 กลุ่มประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของเมืองอย่างไรบ้าง
 - 1.3.8 จะหาข้อมูลเพื่อพัฒนาโครงการได้จากที่ไหนบ้าง
 - 1.3.9 แผนงานระดับชาติและระดับภาคมีผลกระทบต่อโครงการอย่างไร
 - 1.3.10 ภาครัฐกิจ อุตสาหกรรม และภาคแรงงานจะให้การสนับสนุนโครงการหรือไม่
 - 1.4 การแสวงหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนโครงการ (Find financial support)
 - 1.5 การตัดสินใจหาที่ตั้งขององค์กร (Decide organization location)

รูปแบบของการตั้งองค์กรหลาย ๆ รูปแบบจะปรากฏในโครงการเมืองน่าอยู่ที่ ปฏิบัติในยุโรป ซึ่งจะสะท้อนระบบการเมือง พลวัตทางสังคม และแหล่งสนับสนุนโครงการที่แตกต่างกันจะมี 4 รูปแบบ ที่พบเห็นกันบ่อย ๆ คือ

รูปแบบที่ 1 เป็นองค์กรอิสระไม่แสวงหากำไร

รูปแบบที่ 2 เป็นโครงการตั้งเป็นหน่วยงานอยู่ภายในรัฐบาลท้องถิ่น และเกี่ยวข้องกับรัฐบาลกลาง

รูปแบบที่ 3 องค์กรบริหารโครงการเป็นส่วนหนึ่งของสำนักงานสาธารณสุขของรัฐบาลท้องถิ่น

รูปแบบที่ 4 องค์การบริหารโครงการที่ได้รับการสนับสนุนและมีตัวตนจาก
รัฐบาลทั้ง 2 ระดับ คือ ระดับชาติ และระดับท้องถิ่น

- 1.6 การจัดเตรียมร่างข้อเสนอของโครงการ (Prepare a project proposal)
- 1.7 การได้รับความเห็นชอบของโครงการ (Obtain project approval)
2. การจัดตั้งองค์กร (Getting organized) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้
 - 2.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ (Appoint a project steering committee)
 - 2.1.1 ความรับผิดชอบ (Responsibilities)
 - 2.1.2 สมาชิก (Membership)
 - 2.1.3 องค์กร (Organization)
 - 2.1.4 วิธีดำเนินการ (Procedures)
 - 2.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโครงการ (Analysis the project environment)
 - 2.3 การกำหนดความหมายขอบเขต และขั้นตอนการทำงานของงานในโครงการอย่างชัดเจน (Define project work)
 - 2.4 จัดตั้งสำนักงานโครงการ (Set up a project office)
 - 2.4.1 ความรับผิดชอบ (Responsibilities)
 - 2.4.2 บุคลากร (Personnel)
 - 2.4.3 ที่ตั้ง (Location)
 - 2.4.4 การบริหาร (Administration)
 - 2.5 การวางแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานในระยะยาว (Plan long-term strategy)
 - 2.6 การสร้างศักยภาพของโครงการ (Build project capacity)
 - 2.7 การกำหนดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของงานส่วนต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้โดยผู้บริหารระดับสูง (Establish accountability mechanisms)
 - 2.7.1 สามารถใช้ระบบรายงานภายใต้เงื่อนไขการอนุมัติของสภามือง การจัดทำรายงานสถานะทางสุขภาพประจำปีของเมือง (Annual city health status report)
 - 2.7.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
 - 2.7.3 สามารถสนับสนุนสภามืองให้มีความเข้าใจในหลักการ

3. ระยะปฏิบัติงาน มี 6 ชั้นตอน ดังนี้

3.1 การเพิ่มความระมัดระวังในเรื่องสุขภาพ (Increasing health awareness)

- 3.1.1 การเข้าถึงประชาชน (Accessibility)
- 3.1.2 การเผยแพร่ข่าวสาร (Information access)
- 3.1.3 การรณรงค์ (Campaigns)
- 3.1.4 การตรวจสุขภาพ (Health audits)
- 3.1.5 การร่วมมือของเพื่อนบ้าน (Neighbourhood action)
- 3.1.6 การส่งเสริม (Sponsorship)
- 3.1.7 การสัมพันธ์กับสื่อมวลชน (Media relations)

3.2 สนับสนุนการวางแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงาน (Advocating strategic planning)

- 3.2.1 การประเมินสภาพสิ่งแวดล้อม (Environmental assessment)
- 3.2.2 แผนโครงการ (Project plans)
- 3.2.3 การศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพ (Health impact studies)
- 3.2.4 การส่งเสริมวางแผนเมือง (Influencing urban plans)
- 3.2.5 การวางแผนด้านสุขภาพของประชาชน (City health plans)

3.3 การระดมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดในการปฏิบัติงาน

(Mobilizing intersectoral action)

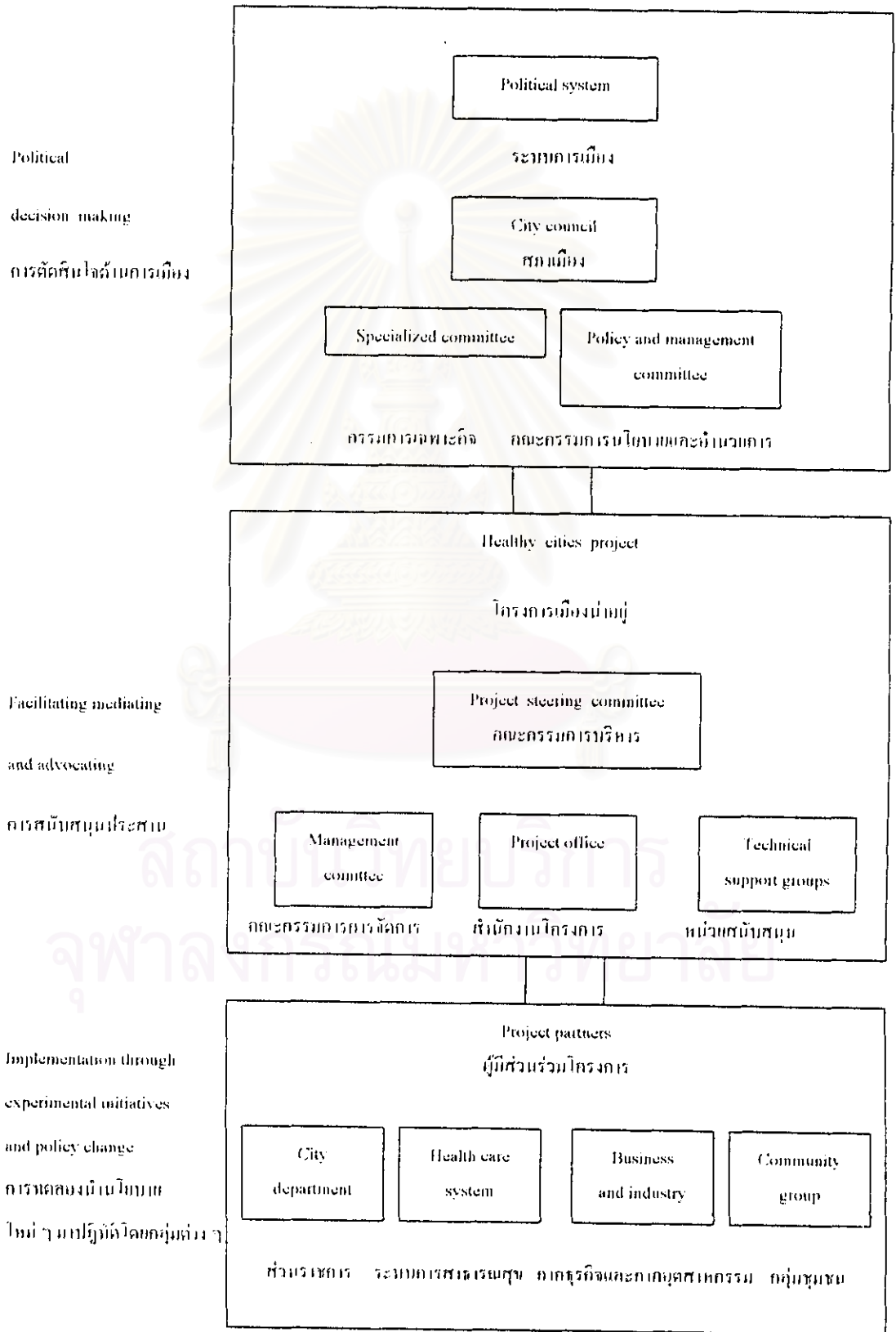
- 3.3.1 จัดตั้งคณะกรรมการบริหาร (Steering committee membership)
- 3.3.2 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Comparing experience)
- 3.3.3 การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ (Health impact assessments)
- 3.3.4 การวางแผน (Planning)
- 3.3.5 การจูงใจ (Incentives)
- 3.3.6 ความร่วมมือของชุมชน (Community participation)
- 3.3.7 กลไกแห่งความเชื่อถือได้ (Accountability mechanisms)

3.4 การส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน (Encouraging community participation)

- 3.4.1 ความสะดวกในการติดต่อ (Accessibility)
- 3.4.2 จัดตั้งคณะกรรมการบริหาร (Steering committee memberships)
- 3.4.3 ข้อมูลข่าวสาร (Information)

- 3.4.4 การช่วยเหลือในทางปฏิบัติ (Practical support)
- 3.4.5 การประเมินความจำเป็นของชุมชน (Community needs assessment)
- 3.4.6 ความคิดริเริ่มในการพัฒนาชุมชน (Community development initiatives)
- 3.5 การส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรม (Promoting innovation)
 - 3.5.1 การเปิดใจกว้าง (Open style)
 - 3.5.2 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Comparing experiences)
 - 3.5.3 งานที่ชั่ววาทสั้น ๆ (Short-term initiatives)
 - 3.5.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community participation)
 - 3.5.5 สิ่งจูงใจ (Incentives)
 - 3.5.6 การประเมินผล (Evaluation)
- 3.6 การส่งเสริมและสร้างความมั่นคงให้เกิดมกนนโยบายสาธารณะในการส่งเสริมสุขภาพ (Securing healthy public policy)
 - 3.6.1 ความตระหนักในเรื่องสุขภาพ (Health awareness)
 - 3.6.2 การวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategic planning)
 - 3.6.3 การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน (Intersectoral action)
 - 3.6.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community participation)
 - 3.6.5 นวัตกรรม (Innovation) (ไชยจันทร์ กับปนาทสมยากร, 2540) ; ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 10 ลำปาง ; 2540 ; วันชาติ สุข-จักร์ส, 2540 ; WHO, 1992)

ภาพที่ 1 กรอบการทำงานสำหรับกรณีวิเคราะห์ภาวะแวดล้อมของโครงการเมืองน่าอยู่ (วันชาติ ศก- จัตุรัส, 2540)

5 ลักษณะของเมืองน่าอยู่ เมืองน่าอยู่มีลักษณะเฉพาะที่ทางองค์การอนามัยโลกได้รวบรวมไว้อย่างชัดเจน 11 ประการ ดังนี้

- 5.1 การรักษาความสะอาดด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ รวมทั้งคุณภาพของที่อยู่อาศัย (A clean, safe physical environment of high quality, including housing quality)
- 5.2 ระบบนิเวศที่ยืดหยุ่นการอยู่ร่วมกันระหว่างพืช สัตว์ และสิ่งแวดล้อมที่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล อย่างยั่งยืนนาน (An ecosystem that is stable now and sustainable in the long term)
- 5.3 ชุมชนมีความเกื้อกูลและไม่เอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน (A strong, mutually supportive and non-exploitive community)
- 5.4 ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนด ควบคุมและตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องที่มีผลกระทบต่อสุขภาพต่อชีวิต สุขภาพอนามัยและความกินดีอยู่ดี (A high degree of participation and control by the public over the decisions affecting their lives, health and well-being)
- 5.5 การสนองตอบความจำเป็นพื้นฐาน (อาหาร น้ำ ที่พักอาศัย รายได้ ความปลอดภัย และการมีงานทำ) สำหรับประชาชนในชุมชนเมืองทุกคน (The meeting of basic needs for food, water shelter, income, safety and work for all the city's people)
- 5.6 มีโอกาสการระดมความคิด ประสบการณ์และทรัพยากรอันหลากหลายจากการประสานงานการติดต่อและการทำงานร่วมกับชุมชน (Access to a wide variety of experiences and resources, with the chance for a wide variety of contact, interaction and communication)
- 5.7 เป็นเมืองที่มีระบบเศรษฐกิจที่หลากหลาย มีชีวิตชีวา และมีนวัตกรรมอยู่เสมอ (A diverse, vital and innovative city economy)
- 5.8 เสริมสร้างการเชื่อมโยงมรดกทางวัฒนธรรม สภาพทางชีวภาพอันดีงาม รวมทั้งเอกลักษณ์ของกลุ่มชนในชุมชนของแต่ละชุมชน (The encouragement of connectedness with the past, with the cultural and biological heritage of citydwellers and with other groups and individuals)

- 5.9 ใ้มีรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถขับเคลื่อนโครงการให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (A form that is compatible with and enhances the proceeding characteristics)
- 5.10 ใ้มีระบบการให้บริการดูแลสุขภาพเจ็บป่วยที่เหมาะสมสำหรับประชาชนทุกคน (An optimal level of appropriate public health and sick care services accessible to all)
- 5.11 มีสภาวะสุขภาพของประชาชนในระดับดีมาก คือ มีสุขภาพอนามัยในระดับสูง และมีอัตราความเจ็บป่วยในระดับต่ำ (High health status, high level of positive health and low levels of disease) (ปรากฏม วุฒิพงส์, 2540 ; ไชยจันทร์ กัมปนาท แสสนชากร, 2540 ; ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 10 ถ้ำปาง, 2540 ; วันชาติ สุขจัตุรัส, 2540)

6. เกณฑ์มาตรฐานความเป็นเมืองน่าอยู่ขององค์การอนามัยโลกในภูมิภาคเอเชีย ทุกภูมิภาคทั่วโลกมีความเป็นเมืองที่ต่างกันไป ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีมาตรฐานในการวัดความน่าอยู่ของเมืองในภูมิภาคที่คล้ายกัน สำหรับในภูมิภาคเอเชียมีเกณฑ์มาตรฐานความเป็นเมืองน่าอยู่

จำนวนทั้งสิ้น 24 ตัวชี้วัด ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

- 6.1 ด้านสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิตของประชาชน
- 6.2 ด้านสิ่งแวดล้อม
- 6.3 ด้านการประกอบอาชีพ และความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของประชาชน

6.1 ตัวชี้วัดด้านสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิตของประชาชน หมายถึง เครื่องมือที่ใช้มาวัดระดับในการประเมินผลความสำเร็จของการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ด้านสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิตของประชาชน ให้เป็นชุดเป็นรูปธรรม ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวนทั้งสิ้น 8 ตัว ได้แก่

- 6.1.1 อัตราการตายของทารก (Infant mortality)
- 6.1.2 อัตราการเจ็บป่วย (Morbidity)
- 6.1.3 การให้บริการด้านสุขภาพอนามัย (Health care delivery)
- 6.1.4 สุขภาพจิต (Psychological health)
- 6.1.5 การสืบสานวัฒนธรรม (Cultural vitality)
- 6.1.6 การให้บริการแก่สังคม (Social support)
- 6.1.7 การมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่น (Political efficacy)
- 6.1.8 ความปลอดภัย (Safety/Security)

6.2 ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัดระดับในการประเมินผลความสำเร็จของการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ด้านสิ่งแวดล้อมให้เห็นชัดเป็นรูปธรรม ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวนทั้งสิ้น 9 ด้าน ได้แก่

- 6.2.1 คุณภาพอากาศ (Air quality)
- 6.2.2 คุณภาพทางเสียง (Noise quality)
- 6.2.3 คุณภาพแหล่งน้ำสาธารณะ (Water quality)
- 6.2.4 การขนส่ง-จราจร (Transportation)
- 6.2.5 การมีน้ำสะอาดใช้ (Water supply)
- 6.2.6 การใช้พลังงาน (Energy use)
- 6.2.7 การสุขาภิบาล (Sanitation)
- 6.2.8 การบำบัดน้ำเสีย ของเสีย และสิ่งปฏิกูล (Waste disposal)
- 6.2.9 สวนสาธารณะและโล่งแจ้ง (Open space)

6.3 ตัวชี้วัดด้านการประกอบอาชีพ และความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของประชาชน หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัดระดับในการประเมินผลความสำเร็จของการพัฒนา ความเป็นอยู่ด้านการประกอบอาชีพ และฐานะความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัดทั้งสิ้น 7 ตัว ได้แก่

- 6.3.1 การมีงานทำ (Employment)
- 6.3.2 สภาพการทำงาน (Working condition)
- 6.3.3 การใช้แรงงานเด็ก (Exploitation)
- 6.3.4 ความสามารถในการบรรลุถึงความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต (Ability to meet Basic needs)
- 6.3.5 การกระจายรายได้ (Income distribution)
- 6.3.6 ที่อยู่อาศัย (Shelter)
- 6.3.7 การศึกษา (Education)

ทั้งนี้ในแต่ละตัวชี้วัด ได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณาสถานภาพ แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

- ดีมาก (Healthy)
- ดี (Moderately healthy)
- ปานกลาง (Borderline)
- ต้องแก้ไข (Moderately unhealthy)
- ไม่ดี (Unhealthy)

(กนิษฐา นิตินพัฒนา, 2540 ; คณะทำงานจัดทำคู่มือประเมินสถานภาพเขตนำอยู่, 2540 ; สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม, 2540 ; United Nations , 1995)

7. ปัจจัยนำไปสู่ผลสำเร็จของการเป็นเมืองนำอยู่ จากผลสำรวจและประสบการณ์การดำเนินโครงการเมืองนำอยู่การเรียนรู้ระหว่างเมืองต่าง ๆ ที่ดำเนินโครงการเมืองนำอยู่ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกพบว่า มีผลทำให้เกิดปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลให้การดำเนินโครงการเมืองนำอยู่ประสบผลสำเร็จมีมากมายแตกต่างกัน แต่สิ่งสนับสนุนสำคัญที่ควรมีได้แก่

7.1 ความมุ่งมั่นและสัญญาทางสุขภาพ (Commitment to health) ซึ่งผู้บริหาร และผู้กำหนดนโยบายจะต้องมีความมุ่งมั่นและให้สัญญากับประชาชนในการกำหนดนโยบาย ทิศทางการให้การสนับสนุน และการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการดำเนินงาน

7.2 การตัดสินใจร่วมกันทางการเมือง (Political decision-making) ด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์ในการดำเนินโครงการเมืองนำอยู่ร่วมกันเพื่อเป็นหลักประกันที่จะทำให้มีการวางแผนกำหนดโครงการที่สอดคล้องกันและมีการทำงานร่วมกันของผู้บริหารและปฏิบัติในระดับต่าง ๆ

7.3 การสร้างกลไกการประสานงานและการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรของรัฐและเอกชน (Intersectoral action) โดยการปรับเปลี่ยนบทบาทขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและวิธีการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือและเข้าร่วมดำเนินโครงการตั้งแต่การระบุปัญหาการกำหนดแนวทางและการแก้ปัญหาาร่วมกัน

7.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community participation) ซึ่งนับเป็นปัจจัยและพลังสำคัญที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จของการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่ที่ยั่งยืน

7.5 นวัตกรรม (Innovation) การเปิดโอกาสและการสนับสนุนให้มีการทดลอง และนำความคิดที่หลากหลายมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมของโครงการจะมีส่วนช่วยให้เกิดทางเลือกที่ดีกว่า และมีแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แตกต่างกันมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมหรือโครงการเข้าร่วมในการส่งเสริมสุขภาพของประชากรกลุ่มและวัยต่าง ๆ และการดำเนินการโดยยึดเอาสถานที่ (Setting) ซึ่งได้แก่ โรงเรียน โรงงาน สถานบริการ คลอดจน สถานที่สาธารณะในชุมชนเป็นพื้นที่ดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางและแนวทางการดำเนินงานในแผนฯ 8 ที่ยึดหลักการประสานพื้นที่ (Area) การกิจ (Function) และการประสานความร่วมมือของประชาชน (Participation) หรือการจัดกิจกรรมรณรงค์ เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงที่เป็นปัญหาที่กระทบต่อสุขภาพ เป็นต้น

7.6 การมีนโยบายของรัฐในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ (Healthy public policy) ซึ่งมีใช้หมายถึงนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขเท่านั้น แต่หมายถึงนโยบายของรัฐในองค์รวมที่มุ่งให้หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการสอดคล้องและสนับสนุนการส่งเสริมการมีสุขภาพดีของประชาชนด้วย เช่น นโยบายการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมือง นโยบายการส่งเสริมสุขภาพ สนับสนุนให้มีที่ออกกำลังกาย

และหักค่อนที่เพียงพอ หรือการกำหนดค่าให้มีนโยบาย หรือมาตรการในการควบคุมและป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ หรือการสกัดกั้นปัจจัยเสี่ยงที่จะมีผลต่อการมีสุขภาพดีของประชาชน เป็นต้น (ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 10 ลำปาง, 2540 ; วันชาติ สุขจัตุรัส, 2540)

8. หลักการดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่ในแผนฯ 8 ของกรมอนามัย จากแผนที่กรมอนามัยได้รับโครงการเมืองน่าอยู่ไว้ในการดำเนินงานแผนพัฒนาสาธารณสุขแห่งชาติฉบับที่ 8 จึงได้กำหนดหลักในการดำเนินงาน ดังนี้

8.1 เพื่อให้ประชาชนทุกเพศทุกวัยบรรลุถึงสถานะการเป็นคนไทยที่มีคุณภาพ กรมอนามัยมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างเสริมสุขภาพที่ดีและสุขนิสัยที่ถูกต้องของประชาชนควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพราะทั้งสองด้านก็ผูกพันตามระบบนิเวศวิทยา โครงการเมืองน่าอยู่ หรือ Healthy cities จึงเป็นโครงการสำคัญที่จะดำเนินการเริ่มในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8

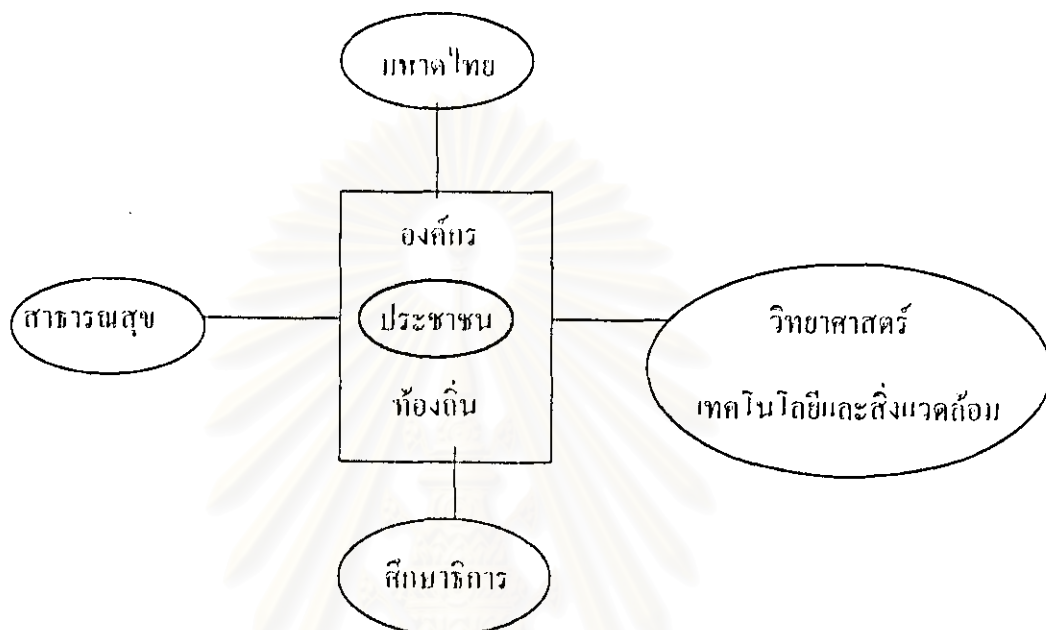
8.2 จากประสบการณ์ที่องค์การอนามัยโลกได้นำเสนอแนวคิดเมืองน่าอยู่ และประเทศสมาชิกหลายประเทศนำไปดำเนินการ พบว่า โครงการเมืองน่าอยู่สามารถทำได้ในเมืองเล็กและเมืองใหญ่ แต่เมืองเล็กจะประสบความสำเร็จได้ดีกว่าเนื่องด้วยผู้นำท้องถิ่นและชุมชนมีความเข้าใจกัน สนับสนุนซึ่งกันและกัน และร่วมมือร่วมแรงปฏิบัติงานกันอย่างใกล้ชิด

8.3 การดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่ที่กรมอนามัยจะเริ่มขึ้นในช่วงแผนฯ 8 จะยึดการประสาน AFP คือ ประสานพื้นที่ (Area) ประสานภารกิจของหน่วยงาน (Function) และประสานความร่วมมือของประชาชน (Participation)

8.3.1 พื้นที่ (Area) กรมอนามัยได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายการดำเนินงานโครงการเมืองน่าอยู่ในช่วงแผน 5 ปี ไว้ 3 ระดับ คือ ระดับเทศบาลร้อยละ 50 ระดับสุขาภิบาลร้อยละ 25 และระดับ อบต.ร้อยละ 20 ซึ่งแต่ละระดับจะพัฒนาทั้งสุขภาพและสุขนิสัยของประชาชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของสถานที่เหล่านี้ ได้แก่ บ้าน โรงเรียน สถานประกอบการตาม พรบ. การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 สถานบริการสาธารณะ สถานที่สาธารณะ

8.3.2 ภารกิจ (Function) หน่วยงานที่จะมีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ย่อมจะไม่ใช่กรมอนามัย หรือกระทรวงสาธารณสุข แต่เพียงลำพัง เพราะการพัฒนาคน พัฒนาสิ่งแวดล้อมเป็นการพัฒนาทางสังคมเศรษฐกิจและการเมืองมิใช่การพัฒนาเฉพาะด้านการแพทย์และสาธารณสุขเท่านั้น ดังนั้น การดำเนินงานจำเป็นจะต้องประสานกับกระทรวงหลัก 3 กระทรวง คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงศึกษาธิการ ผนวกกับองค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชนและประชาชน ทั้งนี้แต่ละ

กระทรวงและหน่วยงานจะปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่ความรับผิดชอบของคน และเนื้กกำลังเพิ่มมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ พัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 2 องค์กรหลักในการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่ (ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 10
ลำปาง, 2540)

8.3.3 การมีส่วนร่วม (Participation) ประชาชน งบประมาณและข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับการดำเนินงานโครงการ ความร่วมมือของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ อันดับแรก ดังนั้นการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จจะต้องสัมพันธ์กับความต้องการของชุมชน ความร่วมมือจึงจะเกิดขึ้นอย่างจริงจังและต่อเนื่องสิ่งที่จะสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ

8.3.3.1 การใช้ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ในรูปของการส่งข่าวสารโดยตรงหรือช่วยการเชื่อมโยงชุมชนเข้ากับแหล่งข้อมูลที่เหมาะสม.

8.3.3.2 การประเมินความจำเป็น ความต้องการของชุมชน ทั้งนี้การส่งเสริมให้ประชาชนสามารถประเมินความต้องการของตนเองได้นั้นจะเป็นการปูพื้นฐานสำหรับการมีส่วนร่วมในระยะต่อไป

8.3.3.3 การสนับสนุนชุมชนในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ อาจเป็นไปได้ทั้งในรูปแบบงบประมาณ เทคโนโลยี วิชาการ รวมไปถึงการให้รางวัลในรูปแบบต่าง ๆ กับการยอมรับความสามารถของชุมชน ซึ่งเป็นวิธีการส่งเสริม

การเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาของชุมชนที่ได้ผลอย่างถึงวิธีการหนึ่ง (ปรากฏม วุฒิพงส์, 2540) ; ศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมเขต 10 ถ้าปาง, 2540)

จะพบว่า ปลัดการของเมืองนำอยู่ไม่ใช่เรื่องใหม่ ของวงการสาธารณสุข เพราะเป็นการนำปรัชญาของสุขภาพดีถ้วนหน้า และการดำเนินงานของการสาธารณสุขมูลฐานมา ปรับปรุงกลยุทธ์ การทำงานเพื่อให้เข้ากับวิถีชีวิตคนเมือง และจัดปัญหาที่พบในการทำงาน แบบระบบราชการ เพราะเมืองนำอยู่ เป็นการเปิดโอกาส ให้ทุกหน่วยในชุมชน ได้แก่ รัฐบาล องค์กรท้องถิ่น เอกชน ประชาชน มามีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในการจัดสิ่งแวดล้อม ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพรวมทั้ง การแบ่งปันทรัพยากร ใช้ทรัพยากร ให้คุ้มค่าเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ของทุกคน ในชุมชน

นอกจากนี้โครงการเมืองนำอยู่ ยังเป็นกลยุทธ์หนึ่งของ การส่งเสริมสุขภาพที่ให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ มีความเข้มแข็ง ซึ่งยุทธศาสตร์ ส่งเสริมความเข้มแข็ง ของชุมชน หรือประชาคมหรือความเป็นสังคม เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุด ในการส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิต (ประเวศ วะสี, 2541)

ความพึงพอใจ (Satisfaction)

ความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึก (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525 หน้า 577) สนใจ ชอบใจและเหมาะสมสอดคล้องกับ

กิลเมอร์ (Gilmer, 1996 อ้างใน สุภากรณ์ ใจสิทธิกุล, 2538) ความพึงพอใจ หมายถึง ผลของทัศนคติต่าง ๆ ของบุคคลที่มีต่อองค์ประกอบของงาน

เพาเวลล์ (Powell, 1983, pp 17 – 18 อ้างในบุญชู อนุศาสนนันท์, 2536) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึงความสามารถของบุคคล ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ปราศจากความรู้สึกเป็นทุกข์ ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าบุคคลได้รับการสนองตอบในทุก ๆ สิ่งที่ต้องการ แต่ความพึงพอใจหมายถึงความสุขที่เกิดจากการปรับตัว ของบุคคลในสิ่งแวดล้อมได้และเกิดความสมดุลระหว่างความต้องการของบุคคลและการได้รับการตอบสนอง

กู๊ด (Good, 1973 อ้างใน กมลศรี เศรษฐาภิบาล, 2536) กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึงคุณภาพ หรือระดับของความชอบ ความพึงพอใจจึงเป็นผลมาจาก ความสนใจต่าง ๆ และทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งนั้น

จากความหมายของความพึงพอใจนี้ ส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกัน พอสรุปได้ว่าความพึงพอใจเป็นความรู้สึกของบุคคล ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อได้รับสิ่งที่ต้องการหรือบรรลุจุดหมายในระดับหนึ่ง เมื่อพิจารณาตามแนวคิดของโครงการเมืองนำอยู่ ความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมจึงหมายถึง ความรู้สึกในทางบวกต่อสภาพแวดล้อมและการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขของบุคคล ในชุมชนนั้น ๆ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจนั้น จะสรุปนำเสนอ 2 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg
2. ทฤษฎี ERG

เฮริซเบิร์ก Herzberg, 1959 อ้างในวรรณคดี ชูกาล, 2538) ได้เสนอทฤษฎีการมุ่งใจในการทำงานจนเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย เรียกทฤษฎีนี้ว่าทฤษฎีสองปัจจัย (Two-factor theory) หรือทฤษฎีองค์ประกอบคู่ของ Herzberg (Herzberg's dual factor theory) หรือทฤษฎีปัจจัยมุ่งใจ-ปัจจัยการบำรุงรักษา (Motivation Hygiene theory) โดยศึกษาถึงสาเหตุของความพึงพอใจในการทำงานของวิศวกรและพนักงานบัญชีในโรงงานเขตเมือง Pittsburgh โดยวิธีสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ผลของการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตลอดจนความเป็นอยู่ ผลการศึกษาพบว่า มีปัจจัยหลายอย่างที่มีผลต่อการทำงานของคน ซึ่ง แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยใหญ่ ๆ คือ

1. ปัจจัยมุ่งใจหรือปัจจัยตัวกระตุ้นหรือปัจจัยภายใน (Motivative factors/Intrinsic factors) เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในงาน โดยตรง ทำให้รู้สึกชอบ และรักงาน มีผลให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย

- 1.1 ความสำเร็จในงาน (Achievement) หมายถึง การที่บุคคลสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานได้ เมื่องานสำเร็จตามเป้าหมาย ก็ทำให้เกิดความพึงพอใจในงานตามมา

- 1.2 การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือในความสามารถของบุคคล จากผู้บังคับบัญชา เพื่อน ร่วมงานหรือบุคคลในหน่วยงาน ในรูปของการยกย่องชมเชย การแสดงความยินดี การให้กำลังใจ หรือการแสดงออกอื่นที่ทำให้เห็นถึงการยอมรับในความสามารถ

- 1.3 ลักษณะงานที่ปฏิบัติ (The work itself) หมายถึง งานที่น่าสนใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และท้าทายความสามารถ หรือเป็นงานที่มีลักษณะท้าทายแต่ต้นจนจบได้โดยลำพังผู้เดียว

- 1.4 ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ๆ อำนาจรับผิดชอบอย่างเต็มที่ จนทำให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ

- 1.5 ความก้าวหน้า (Advancement) หมายถึง การที่บุคคลได้รับการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น รวมถึงการมีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง

2. ปัจจัยการบำรุงรักษา หรือปัจจัยค้ำจุนหรือปัจจัยอนามัย (Maintenance factors Hygiene factors) เป็นปัจจัยที่ป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจในงาน ได้แก่

- 2.1 นโยบายและการบริหารงาน (Policy and administration) หมายถึง นโยบายหรือการจัดการและการบริหารงานขององค์กรที่มีประสิทธิภาพและกำหนดไว้อย่างชัดเจน

2.2 วิธีการบังคับบัญชา (Supervision-technical) หมายถึง ความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการบริหารงาน

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal relations) หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน

2.4 สภาพการทำงาน (Working conditions) หมายถึง สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในการทำงาน ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพในการทำงาน เช่น แสง เสียง อากาศ อุณหภูมิ ชั่วโมงการทำงาน เป็นต้นซึ่งต้องมีลักษณะเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานมากที่สุด

2.5 ความมั่นคงรวมทั้งในงาน (Job security) หมายถึง ความรู้สึกที่รู้สึกว่าจะตนเองมีคุณค่าต่อหน่วยงาน ความมั่นคงในการทำงาน

2.6 โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต (Possibility of growth) หมายถึง การที่บุคคลได้รับการแต่งตั้งให้เลื่อนตำแหน่งและสถานการณ์ที่บุคคลได้รับความก้าวหน้าในทักษะวิชาชีพ

2.7 เงินเดือน (Salary) และค่าตอบแทนอื่น ๆ ได้แก่ รายได้ประจำ เงินบำนาญ เงินล่วงเวลา สวัสดิการต่าง ๆ

2.8 สถานะทางอาชีพ (Status) หมายถึง ลักษณะของอาชีพนั้นเป็นอาชีพที่เป็นที่ยอมรับนับถือของสังคม มีเกียรติ และศักดิ์ศรี

2.9 องค์ประกอบในการดำเนินชีวิต (Factors in personal life) หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีที่ได้รับจากงานในหน้าที่ เช่น การถูกย้ายไปทำงานในที่ใหม่ ห่างไกลจากครอบครัวทำให้ผู้นั้นไม่มีความสุข และไม่พอใจกับการทำงานแห่งใหม่

อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer, 1969 cited in Stees and Porter, 1987) ได้พัฒนาทฤษฎี ERG (Existence, Relatedness and Growth Theory) โดยยึดพื้นฐานความรู้มาจากทฤษฎีความต้องการ และแบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการดำรงอยู่ (Existence needs) เป็นความต้องการทางด้านกายภาพ และความปลอดภัย ความปรารถนาอยากมีสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ผลประโยชน์เกี่ยวกับ และสภาพการทำงานที่ดี

2. ความต้องการความสัมพันธ์ทางสังคม (Relatedness needs) เป็นความต้องการที่จะสนับสนุนให้บุคคลมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและสังคม

3. ความต้องการขั้นสูงสุดซึ่งรวมถึงความต้องการเห็นคุณค่าในตนเอง และความต้องการมีเกียรติยศ

สภาพแวดล้อมในสถาบันการศึกษา

การศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมในสถาบันศึกษานั้น มีผู้ที่ได้ศึกษาและให้ความหมายพอประมวลได้ดังนี้

นัยนา อ่างสันติกุล(2522) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยไทย และให้ความหมายของสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยไว้ว่า หมายถึงการรับรู้พฤติกรรมเหตุการณ์ สถานที่หรือลักษณะใด ๆ ในมหาวิทยาลัยที่นิสิตนักศึกษาสังเกตหรือรับรู้ได้ ส่วนบุญเลิศกลางใจ(2523) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในภาคเหนือ และให้ความหมายของสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูว่า หมายถึงลักษณะต่าง ๆ ของวิทยาลัยครูอันได้แก่ สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับบรรยากาศด้านการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ในกลุ่มเพื่อน สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหารสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับชูพันธุ์ สมเกียรติ(2533) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูในภาคใต้ และให้ความหมายของสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูว่าหมายถึงลักษณะต่าง ๆ ของวิทยาลัยครู อันได้แก่ บรรยากาศการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนของนักศึกษา กิจกรรมนักศึกษา การบริหาร อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก

โดยสรุป สภาพแวดล้อมในสถาบันการศึกษาหมายถึงสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลสร้างขึ้นในสถาบันการศึกษาทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ตามการรับรู้ของบุคคลในสถาบัน ทำให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมองค์กร

สภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษานั้น เฮอร์เบเนอร์(Herbner,1993 อ้างใน ดวงพร ศรีจันทร์วงศ์,2540) ได้แบ่งไว้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ความหลากหลายกับความเป็นลักษณะเดียวกัน (Heterogeneity/Homogeneity)

สภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษานั้น มีความหมายกว้างขวาง ซึ่งรวมทั้งสิ่งที่มีชีวิตได้แก่ พืช สัตว์ และมนุษย์ สิ่งไม่มีชีวิต ได้แก่ อาคาร สถานที่ เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ และสภาพการณ์ที่บุคคลสร้างขึ้น เช่น ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย สภาพสังคม และวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลาย (Heterogeneity) หมายถึง สภาพแวดล้อมซึ่งประกอบด้วยสภาพแวดล้อมย่อย ๆ ที่มีความแตกต่างกันมาก เช่น มหาวิทยาลัยที่ประกอบด้วยคณะต่าง ๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งลักษณะเนื้อหาของวิชา วิธีการเรียนการสอน ตลอดจนความสนใจของอาจารย์และนักศึกษาเป็นต้น ส่วนสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นลักษณะเดียวกัน (Homogeneity) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่ประกอบไปด้วยสภาพแวดล้อมย่อยที่มีความแตกต่างกันน้อยมาก เช่น สถาบันอุดมศึกษาเฉพาะด้าน เช่น วิทยาลัยพลศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลป์ วิทยาลัยพยาบาล เป็นต้น

ในสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นลักษณะเดียวกัน นักศึกษาจะพยายามปรับตนเองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมนั้น และจะรักษาพฤติกรรม รวมทั้งความเชื่อของตนเองไว้ Moos (1976 ; อ้างใน ลานา ขจรศิลป์, 2538) เรียกแนวโน้มนี้ว่า “การปรับให้มีความสอดคล้องมากยิ่งขึ้น” (Progressive conformity) ส่วนนักศึกษาที่ไม่มี ความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่มีความเป็นลักษณะเดียวกันมาก มีความเครียด ถ้าสามารถปรับตัวได้ก็จะสามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นได้ แต่ถ้าไม่ปรับตัวหรือไม่สามารถที่จะปรับตัวได้ ก็จะไม่สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นได้ โดยทั่วไปนักศึกษาจะมีความพึงพอใจกับสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลาย เช่น มหาวิทยาลัยที่มีขนาดใหญ่ มีหลายคณะนักศึกษาก็สามารถแสวงหาสภาพแวดล้อมย่อย (คณะวิชา หรือสาขาวิชา) ที่มีความสอดคล้องกับตนเอง และมีโอกาสแสวงหาเพื่อนฝูงที่มีความคล้ายคลึงกับตนเองได้มากขึ้น

2. ความสมดุลระหว่างการสนับสนุนกับการท้าทาย (Support/challenge balance)

การสนับสนุน (Support) หมายถึง ความสัมพันธ์หรือประสบการณ์ที่ช่วยบรรเทาความตึงเครียด หรือการเสริมสร้างประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม ตัวอย่างของการสนับสนุน ได้แก่ การให้ความเห็นอกเห็นใจ การดูแลเอาใจใส่ การได้รับความอบอุ่นจากผู้อื่น เป็นต้น นักศึกษาอาจได้รับการสนับสนุนจากการอยู่อาศัยกับบุคคลที่มีค่านิยมและลักษณะการดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกัน

ส่วนการท้าทาย (Challenge) หมายถึง สภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความตึงเครียด รวมถึงความขมขื่น ความยุ่งยากสลับซับซ้อน ความคลุมเครือ ความเข้าใจได้ยาก ความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3. การสนับสนุนจากสังคม (Social support) การสนับสนุนจากสังคมนี้มีความหมายกว้างขวาง ซึ่งรวมถึงมิตรภาพ ความผูกพัน การรวมตัวของบุคคล ตลอดจนแหล่งทรัพยากรในสังคมที่สามารถให้การสนับสนุนแก่บุคคล

4. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) สภาพแวดล้อมทางกายภาพในสถาบันอุดมศึกษา หมายถึง อาคาร สถานที่ และสิ่งก่อสร้างทั้งหมด สิ่งก่อสร้างที่มีอิทธิพลต่อนักศึกษา มากที่สุด ได้แก่ หอพักนักศึกษา เพราะเป็นที่พักอาศัยซึ่งนักศึกษาต้องใช้เวลาอยู่ในหอพักมากกว่า อาคารอื่น ๆ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความหนาแน่น หรือจำนวนนักศึกษา ที่พักอาศัยในแต่ละห้องนั้น เป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับหอพักนักศึกษาในประเทศไทยมาก เช่น ห้องที่มีขนาด 4 X 5 เมตร ออกแบบให้นักศึกษาพักอาศัยจำนวน 4 คน ซึ่งนับว่ามีความหนาแน่นมากกว่าหอพักนักศึกษา ในมหาวิทยาลัยอเมริกัน ซึ่งมีขนาดประมาณ 4 X 4 เมตร ออกแบบให้นักศึกษาพักอาศัยจำนวน 2 คน เมื่อจำนวนนักศึกษาเพิ่มขึ้นแต่จำนวนหอพักยังมีเท่าเดิม ห้องขนาด 4 X 5 เมตร ซึ่งมีขนาดเท่าเดิมแต่ได้จัดนักศึกษาพักอาศัยจำนวน 5-6 คน และบางครั้งอาจถึง 7 คน โดยเปลี่ยนจากการใช้เตียงชั้นเดียวเป็นเตียงสอง

ชั้น เพื่อให้สามารถบรรจุนักศึกษาอยู่ในห้องได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องพักมีมากมาย แต่ปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ นักศึกษาไม่สามารถพักผ่อนอย่างเพียงพอด้วยความต้องการ และไม่มีสมาธิที่จะอ่านหนังสือ ปัญหาที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่สำคัญที่เกิดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาไทย ได้แก่ การระบายอากาศ ทิศทางลม และทิศทางของแสงแดด สถานที่ตั้งของอาคาร ความสะอาด และมาตรการการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น เนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ในบริเวณที่มีอากาศร้อน อาคารบางแห่งอาจมีปัญหากับ การออกแบบก่อสร้าง เช่น การระบายอากาศ ทิศทางลม ทิศทางของแสงแดด ทำให้ภายในห้องมีอากาศร้อนอบอ้าว มีผลกระทบต่อการทำงานและการพักผ่อนของบุคคล นอกจากนี้ ปัญหาที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมอื่น ๆ เช่น เสียง อากาศเป็นพิษ จะส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกาย และประสิทธิภาพการทำงานของบุคคล รวมทั้งปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการอาคาร เช่น การรักษาความสะอาด มาตรการการรักษาความปลอดภัย เป็นต้น นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่ง หอพักบางแห่งขาดการดูแลในเรื่องความสะอาดทั้งห้องน้ำ และห้องนอน ทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพของนักศึกษา

การค้นคว้าและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การค้นคว้าและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการดำเนินการวิจัยในประเทศไทย จำนวน 9 เรื่อง และดำเนินการในต่างประเทศ จำนวน 7 เรื่อง งานวิจัยในประเทศไทยเป็นการดำเนินงานในเรื่องสภาพแวดล้อมในสถาบัน การกำจัดขยะมูลฝอย ส่วนในต่างประเทศเป็นเรื่องของสภาพแวดล้อมในสถาบัน โดยเฉพาะหอพักนักศึกษา และการวิจัยที่เกี่ยวกับโครงการเมืองนำอยู่ในประเทศไทย

อรวรรณ เข็มใจ (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ และการปฏิบัติของประชาชนที่อาศัยบริเวณริมคลองกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน ศึกษาเฉพาะกรณีคลองโอ่งอ่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ และการปฏิบัติของประชาชนที่อาศัยบริเวณริมคลองโอ่งอ่าง เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน ตลอดจนปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติของประชาชน ที่อาศัยบริเวณริมคลองโอ่งอ่าง เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล โดยใช้แบบสอบถามและการสังเกตประชาชนที่อาศัยบริเวณริมคลองโอ่งอ่าง จำนวน 200 ราย ในการวิเคราะห์ผลข้อมูล ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน ในระดับสูง โดยตัวแปร ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับ

ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001 การรับรู้ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล มีความสัมพันธ์กับความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการศึกษายังจัดที่มีผลต่อความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือนพบว่า ตัวแปรระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือนที่ระดับ 0.01

ประชาชนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือนถูกต้องมาก โดยตัวแปร อายุ และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปร อาชีพ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.001 ส่วนการศึกษายังจัดที่มีผลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน พบว่าความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือน มีความสัมพันธ์เชิงบวกและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001

ประมวล พูนสังข์ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ ทักษะและการปฏิบัติในการจัดการขยะมูลฝอยอันตรายนอกจากอาคารบ้านเรือนของประชาชนในเขตเมืองและเขตชนบท กรณีศึกษาจังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความรู้ ทักษะและการปฏิบัติในการจัดการขยะมูลฝอยอันตรายนอกจากอาคารบ้านเรือนของประชาชน ในเขตเมืองและเขตชนบทของจังหวัดสุโขทัย โดยการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน หรือบุคคลอื่นในครัวเรือนที่สามารถให้รายละเอียดได้ตามแบบสัมภาษณ์ จำนวน 511 ครัวเรือน พบว่า ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยอันตรายนอกจากอาคารบ้านเรือน และการจัดการขยะมูลฝอยอันตรายนอกจากอาคารบ้านเรือนของประชาชนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทมีน้อย โดยความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอันตรายนอกจากอาคารบ้านเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลและเขตชนบทมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 กับการศึกษา อายุ สถานภาพในครัวเรือน จำนวนสมาชิกจากอาคารบ้านเรือน (เขตเมือง) อาชีพ (เขตเมือง) และรายได้ (เขตเมือง) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับเพศ อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (เขตชนบท) ความรู้ที่คอยได้รับเกี่ยวกับเรื่องขยะมูลฝอยอันตรายนอกจากอาคารบ้านเรือน (เขตชนบท) อาชีพ (เขตชนบท) และรายได้ (เขตชนบท)

ถ้ารับด้านทัศนคติพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านบวกต่อวิธีการจัดการขยะมูลฝอยอันตรายจากอาคารบ้านเรือนที่ถูกต้อง แต่ทัศนคติไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 กับเพศ อายุ (เขตชนบท) การศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ความรู้ที่เคยได้รับเกี่ยวกับเรื่องขยะมูลฝอยอันตรายจากอาคารบ้านเรือน สถานภาพในครัวเรือน และรายได้ แต่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอายุ (เขตเมือง)

ส่วนด้านการปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยอันตรายจากอาคารบ้านเรือนนั้น พบว่า มีการปฏิบัติในการจัดการขยะมูลฝอยอันตรายจากอาคารบ้านเรือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ของประชาชนในเขตเมือง และเขตชนบท และพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับ เพศ อายุ การศึกษา (เขตเมือง) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ความรู้ที่เคยได้รับเกี่ยวกับเรื่องขยะมูลฝอย อันตรายจากอาคารบ้านเรือน อาชีพ และรายได้ แต่การปฏิบัติในการจัดการขยะมูลฝอย อันตรายจากอาคารบ้านเรือน มีความสัมพันธ์กับการศึกษา (เขตชนบท) เมื่อเปรียบเทียบ ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติของประชาชนทั้ง 2 เขตแล้ว พบว่า ความรู้ และทัศนคติของประชาชนทั้ง 2 เขต มีความแตกต่างกัน ส่วนทัศนคติ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ พบว่า ความรู้ และการปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนทัศนคติ ไม่มีความสัมพันธ์ กับความรู้และการปฏิบัติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

เสาวนิจ ทองมูล (2536) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาการบริหารงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงาน พัฒนาสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ทำหน้าที่ประธานกลุ่มโรงเรียน จำนวน 20 คน ครูผู้สอนที่ทำหน้าที่เลขานุการกลุ่ม จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างและแบบวิเคราะห์เอกสาร ผลการวิจัยพบว่า ได้มีการวางแผนการกำหนดนโยบายในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โดยจัดทำเป็นโครงการต่อเนื่องปีต่อปี มีการพัฒนาบุคลากรเพิ่ม ให้ความรู้ ความเข้าใจ และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พัฒนาป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาอาคารสถานที่ โดยเตรียมทำสวนหย่อม ปลูกต้นไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับในบริเวณโรงเรียน จัดหาแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ ห้องน้ำ ห้องส้วม และทางระบายน้ำให้สะอาดเพียงพอและถูกสุขลักษณะ กิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมสริมหักสูตร กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในวันสำคัญ การเข้าพิธีกรรมทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เป็นแบบอย่างแก่ชุมชน และเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมร่วมกับสมาคมหรือชมรม

ต่าง ๆ ปัญหาที่พบได้แก่ การขาดงบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการ ครอบคลุมบุคลากรส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โรงเรียนมีปัญหาด้านการพัฒนาอาคารสถานที่ และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่เป็นระบบ

ศิริรัตน์ จันทร์แสงรัตน์ (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กิจกรรมนักศึกษาและสภาพแวดล้อมกับคุณภาพชีวิตนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข หากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กิจกรรมนักศึกษาและสภาพแวดล้อมกับคุณภาพชีวิตนักศึกษาพยาบาล และศึกษากลุ่มตัวอย่างที่สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล 367 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 เป็นแบบวัดคุณภาพชีวิตนักศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล กิจกรรมนักศึกษาและสภาพแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตโดยรวมของนักศึกษาพยาบาล ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีความสำคัญตามลำดับ ดังนี้ ทักษะคิดต่อวิชาชีพ สัมพันธภาพเชิงช่วยเหลือของอาจารย์ และนักศึกษา สภาพครอบครัว งานอดิเรก ชั้นปีที่ศึกษา จำนวนนักศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลและการเป็นผู้นำในกิจกรรม ในฐานะกรรมการ โดยร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 40.04 ($R^2 = .4004$)

สุภาภรณ์ ใจสีทธากุล (2538) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจิตใจ ปัจจัยบำรุงรักษา กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร และอาจารย์พยาบาลในสถาบันการศึกษาระดับปริญญาตรีศึกษาในผู้บริหารและอาจารย์พยาบาลในสถาบันการศึกษาระดับปริญญาตรีของรัฐรวม 19 แห่ง จำนวน 539 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC + ในการคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าเอฟ การทดสอบเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันพบว่า ปัจจัยบำรุงรักษาซึ่งประกอบด้วยสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานเช่นสถานที่ ทำงาน ห้องพักอาจารย์ แสง เสียง อากาศ ฯลฯ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร และอาจารย์พยาบาลในทางบวกระดับปานกลาง

วิไลพร มณีพันธ์ (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และสภาพแวดล้อมในการทำงานกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของพยาบาลประจำการ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน สถานภาพสมรส และสังกัด หากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และสภาพแวดล้อมในการทำงาน กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของพยาบาลประจำการ และศึกษาปัจจัยที่เป็นตัว

ทำนายความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของพยาบาลประจำการ กลุ่มตัวอย่างคือพยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐ กรุงเทพมหานคร จำนวน 470 คน โดยการสุ่มแบบระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในการทำงาน และแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบพหุคูณแปรเป็นขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษา และสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของพยาบาลประจำการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ($r = .16$ และ $.46$ ตามลำดับ)

สุธิดา หงษาชาติ (2539) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในสถานบันบุคลากร และพฤติกรรมการรับข่าวสาร กับความรู้ และการตอบสนองต่อภาวะวิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาพยาบาล จำนวน 395 คน เลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 3 ชุด ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมในสถาบัน มีความสัมพันธ์กับการตอบสนองต่อภาวะวิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของ นักศึกษาพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชุติมา มาลัย (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับการทำงานเป็นทีมของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการทำงานเป็นทีมของอาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และศึกษากลุ่มตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การทำงานเป็นทีมของอาจารย์พยาบาล ตัวอย่างประชากรในการวิจัย เป็นอาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์การทำงาน 2 ปี ขึ้นไป จำนวน 295 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สภาพแวดล้อมในการทำงาน และการทำงานเป็นทีมของอาจารย์พยาบาล ผลการวิจัย พบว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำงานเป็นทีมของอาจารย์พยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .47$) ตัวแปรที่มีความสำคัญในการร่วมกันพยากรณ์การทำงานเป็นทีมของอาจารย์พยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ คือ สัมพันธภาพในกลุ่มอาจารย์พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และประสบการณ์การทำงาน ซึ่งร่วมกันพยากรณ์ทางการทำงานเป็นทีม ของอาจารย์พยาบาลร้อยละ 59.27 ($R^2 = .5927$)

ดวงพร ศรีจันทวงศ์ (2540) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษา สภาพแวดล้อมของวิทยาลัยกับภาวะผู้นำของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 และ 4 จำนวน 320 คน ซึ่งได้รับจากการทำแบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสังเกตแบบมีโครงสร้างภาวะผู้นำของนักศึกษาพยาบาล แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษา และ

สภาพแวดล้อมของวิทยาลัยพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ภาวะผู้นำของนักศึกษาพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ คือ สภาพแวดล้อมของวิทยาลัยพยาบาล และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษา ซึ่งร่วมกันพยากรณ์ภาวะผู้นำของนักศึกษาพยาบาล ได้ร้อยละ 16.51 ($R^2 = .1651$)

ส่วนการค้นคว้าและงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสถาบันและโครงการเมืองนำอยู่ในต่างประเทศนั้น ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้ดังนี้

ฮิลล์ (Hill, 1978 อ้างในสุริตดา หงษาชาติ, 2539) ศึกษาสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยฟลอริดาแอตแลนติก (Florida Atlantic University) ในทัศนของอาจารย์และนักศึกษา โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่าสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัย (CUES) เป็นเครื่องมือในการศึกษา ผลการศึกษาค้นพบว่า ในด้านนักศึกษามีความเห็นเกี่ยวกับสถาบันตามลักษณะต่าง ๆ จากมากไปหาน้อย คือนักศึกษาเป็นผู้ใฝ่หาความรู้ (Scholarship) นักศึกษาเป็นผู้ที่มีระเบียบแบบแผนและปฏิบัติตัวได้เหมาะสม (propriety) นักศึกษารู้จัก ตระหนักและสำนึกไปหน้าที่ของตนเอง (Awareness) นักศึกษามีการช่วยเหลือเห็นอกเห็นใจกัน มีความสามัคคีรักหมู่คณะ (Community) และนักศึกษสามารถที่จะนำความรู้ไปปฏิบัติจริงได้ (Practicality)

เดเนียล (Deniel, 1985 อ้างในสุริตดา หงษาชาติ, 2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษา และความสัมพันธ์กับการรับรู้ของนักศึกษาต่อสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยและความพึงพอใจต่อมหาวิทยาลัย” ในการศึกษาจำนวนมากมายชี้ให้เห็นว่านักศึกษาที่ฝึกไป และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย มีการเรียนรู้และพัฒนาการมากกว่านักศึกษาที่ไม่ฝึกไปและมีส่วนร่วม การวิจัยนี้ได้ศึกษาความสัมพันธ์ การฝึกไปและเข้าร่วมในกิจกรรมนักศึกษาและองค์การ กับการรับรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย ความพึงพอใจและการฝึกไปกับมหาวิทยาลัยทั้งหมด กลุ่มตัวอย่าง 343 คน คัดเลือกจากนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตของ มหาวิทยาลัยฮอลโลค ซึ่งลงทะเบียนเรียนในระหว่างฤดูหนาวปี 1985 การศึกษานี้เปรียบเทียบกับนักศึกษา 151 คน ที่เป็นสมาชิกองค์การนักศึกษา และ 162 คน ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกขององค์การนักศึกษา ใช้แบบสอบถามประสมการณ์ในมหาวิทยาลัยของ Pace(1983) การวิเคราะห์โดยทดสอบค่าที และโคสมควร์ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่านักศึกษาที่เป็นสมาชิกองค์การนักศึกษาได้คะแนนสูงกว่านักศึกษากลุ่มที่ไม่ได้เป็นสมาชิกองค์การ อย่างมีนัยสำคัญในทั้งหมด 14 ลักษณะ และดัชนีความพึงพอใจเป็น 20 ใน 21 และ 3 ใน 8 ของแบบวัดสภาพแวดล้อม จากการวิจัยนี้สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษาจะทำให้เกิดผลที่มีคุณค่าสำหรับการศึกษาคือไป

อดอเรียน (Adorian, 1975 ; อ้างใน สุพันธ์ุ สมถื้อ, 2536) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่มีต่ออาชีพวิทยาลัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาของแคนนิซัส คอลเลจ (Canisus College) เมืองบัฟฟาโล มลรัฐนิวยอร์ก จำนวน 313 คน อดอเรียน พบว่า ความ

สัมพันธระหว่างทัศนคติที่มีต่อหอพักกับผลการเรียนของนักศึกษา แตกต่างไปตามเพศ ชั้นเรียน และวิชาเอกของนักศึกษา สภาพแวดล้อมทางสังคมของนักศึกษาในหอพักขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ส่วนบุคคล มนุษยสัมพันธ์ ขนาดของหอพัก ระเบียบของหอพัก กรรมการหอพัก การบริการอาหารและระยะทางระหว่างหอพักหญิงกับหอพักชาย ส่วนสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ขึ้นอยู่กับกรณีโอกาสเลือกหอพัก การเลือกเพื่อร่วมห้องที่อำนวยความสะดวกในการประกอบอาหาร ห้องน้ำส่วนตัว และขนาดของห้องพัก

ฟลายน์ (Flynn, 1994) ได้ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้โครงการเมืองนำอยู่ในการเพิ่มศักยภาพของชุมชน ผลปรากฏว่าได้รับผลสำเร็จดี ในการวิจัยนี้ใช้แนวคิด 5 ขั้นตอน คือ การกำหนดชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน การให้ข้อมูลและการแก้ปัญหา, การแบ่งปันอำนาจและคุณภาพชีวิต

เรน และเรย์ (Rains and Ray, 1995) ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้โครงการเมืองนำอยู่ ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชนบทของอินเดีย และในคณะสาธารณสุขศาสตร์ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อส่งเสริมสุขภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งการมีส่วนร่วมในครั้งนี้ เป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับพยาบาลสาธารณสุขในการดำเนินงานร่วมกับชุมชน

เทน (Ten, 1996) ทำการวิจัยเรื่องโครงการเมืองนำอยู่ กรณีศึกษาในประเทศนอร์เวย์ พบว่าสามารถใช้โครงการเมืองนำอยู่เป็นกลยุทธ์เพื่อการส่งเสริมสุขภาพได้ โดยการนำโครงการเมืองนำอยู่มาเป็นเครื่องมือในการค้นหาปัญหาด้านสุขภาพ

โคแกน (Cogan, 1999) ได้ตั้งบริษัทโคแกน โอเวนส์ โคแกน จำกัด ดำเนินการร่วมกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐกิจ อุตสาหกรรม รัฐบาลตลอดจนหน่วยงานที่ดูแลสุขภาพในการจัดการวางแผนด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างกลุ่มแนวร่วมในชุมชน การพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย การใช้ประโยชน์ในที่ดิน ทั้งนี้โดยไม่หวังผลกำไร กลยุทธ์หนึ่งในการดำเนินการให้ชุมชนมีส่วนร่วม คือ การสร้างกลุ่มในชุมชนเพื่อให้การสนับสนุนจากนั้นมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เน้นการสื่อสารแบบสองทาง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ความพึงพอใจ

ตัวชี้วัดสิ่งแวดล้อม	
อาจารย์ และ นักศึกษา	หอพักนักศึกษา ห้องเรียน ห้องสมุด โรงอาหาร มลพิษทางเสียง คุณภาพน้ำดื่ม คุณภาพอากาศ การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล
อาจารย์	บ้านพักอาจารย์/แฟลตอาจารย์ ห้องทำงานอาจารย์

การดำเนินงานพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม

1. โครงการนิรนามน้ำใส
2. โครงการส่งเสริมการเรียนการสอน
3. โครงการพัฒนาโรงอาหาร
4. โครงการลดมลพิษทางเสียง
5. โครงการจัดหาน้ำสะอาด
6. โครงการปรับปรุงสถานที่ทิ้งขยะในวิทยาลัย
7. โครงการควบคุมแมลงและพาหะนำโรค
8. โครงการบำบัดน้ำเสียขั้นพื้นฐาน
9. โครงการบ้านรณำอยู่

ความพึงพอใจ

ตัวชี้วัดสิ่งแวดล้อม	
อาจารย์ และ นักศึกษา	หอพักนักศึกษา ห้องเรียน โรงอาหาร ห้องสมุด คุณภาพอากาศ มลพิษทางเสียง คุณภาพน้ำดื่ม การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล
อาจารย์	บ้านพักอาจารย์/แฟลตอาจารย์ ห้องทำงานอาจารย์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบบหนึ่งกลุ่ม โดยวัดก่อนทดลองและหลังทดลอง (The one group pretest-posttest design) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของสถาบัน ของอาจารย์และนักศึกษา วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี หลังการดำเนินโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม โดยมีแบบแผนในการวิจัย ดังนี้

$O_1 \times O_2$

- O_1 แผนการวัดความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของสถาบัน ของอาจารย์และนักศึกษาก่อนการดำเนินโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม
- X แผนการดำเนินโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม
- O_2 แผนการวัดความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของสถาบัน ของอาจารย์และนักศึกษาลงการดำเนินโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาจารย์จำนวน 34 คน และนักศึกษาทุกชั้นปี ในปีการศึกษา 2541 ของวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 405 คน คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 77 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 139 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 133 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 56 คน การวิจัยนี้ ได้รวบรวมข้อมูลจากประชากรอาจารย์และนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 439 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ประเภท คือ เครื่องมือการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เครื่องมือทดลอง เครื่องมือทดลองเป็นโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมที่มีวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ได้แก่ หอพักนักศึกษา บ้านพักอาจารย์/ഫลคคอาจารย์ ห้องทำงานอาจารย์ ห้องเรียน โรงอาหาร ห้องสมุด คุณภาพน้ำดื่ม คุณภาพอากาศโดยทั่วไปของวิทยาลัย มลพิษทางเสียง และการกำจัดขยะ และสิ่งปฏิกูล โดยที่แต่ละโครงการจะเครื่องมือประกอบดังนี้

1.1 คณะทำงานจะต้องประกอบด้วย อาจารย์ เจ้าหน้าที่ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราว และนักศึกษาทุกชั้นปี ยกเว้นคณะกรรมการนโยบาย และอำนวยการ ประกอบด้วย ภาคเอกชน หน่วยงานราชการ นักการเมือง องค์กรท้องถิ่น ช่างราชการ บ้านานูย ศิลปวัฒนธรรม

1.2 คณะทำงานแบ่งหน้าที่เป็น ประธาน รองประธาน เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ สมาชิกอื่น ๆ เป็นกรรมการ และดำเนินการในเดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ 2542

1.3 แต่ละคนสามารถเลือกการเข้าร่วมเป็นคณะทำงานในโครงการใดก็ได้ ตามความสมัครใจ ยกเว้นนักศึกษา ที่เข้าร่วมแต่ละโครงการ จะได้รับการคัดเลือกโดยพิจารณาจาก ความรับผิดชอบในการทำงาน การได้รับการยอมรับจากเพื่อนนักศึกษาเป็นสำคัญ

1.4 คณะทำงานมีการประชุมอย่างน้อย 2 ครั้งคือ ครั้งที่ 1 เพื่อคัดเลือกบุคคลเข้าทำหน้าที่ต่าง ๆ พร้อมทั้งวางแผนแก้ไขปัญหา ครั้งที่ 2 เพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน

1.5 คณะทำงานทุกโครงการอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของคณะกรรมการนโยบายและอำนวยการ

1.6 คณะกรรมการโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมแบ่งเป็น 4 ชุด ดังนี้

1.6.1 คณะกรรมการนโยบายและอำนวยการ ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย จัดหาทุนสนับสนุนโครงการ ประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขจัดปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

1.6.2 คณะทำงานทำหน้าที่รับนโยบายมาดำเนินการวางแผนงาน จัดหาทรัพยากรที่เหมาะสม ดำเนินงานตามแผน รายงานผลการดำเนินงาน และประสานงานกับคณะกรรมการต่าง ๆ ซึ่งแบ่งเป็น 4 คณะอนุกรรมการ คือ

1.6.2.1 คณะอนุกรรมการสิ่งแวดล้อมรับฝึคชอบในเรื่องของคุณภาพน้ำ ดั้ม อากาศ เสียง ขยะ และสิ่งปฏิกูล

1.6.2.2 คณะอนุกรรมการโรงอาหาร รับผิดชอบโรงอาหาร

1.6.2.3 คณะอนุกรรมการส่งเสริมสวัสดิการ รับผิดชอบหอพักนักศึกษา บ้านพักอาจารย์/เฟลตอาจารย์

1.6.2.4 คณะอนุกรรมการส่งเสริมการเรียนการสอน รับผิดชอบห้องเรียน ห้องสมุด ห้องทำงานของอาจารย์

1.6.3 คณะกรรมการติดตามและประเมินผล ทำหน้าที่ติดตามการวางแผนและการดำเนินงาน สังเกตผลไปให้กำลังใจ ประเมินผลการทำงานและให้ข้อเสนอแนะ

1.6.4 คณะกรรมการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของแต่ละกรรมการ เสริมสร้างความเข้าใจระหว่างบุคลากรในวิทยาลัย

องค์ประกอบของโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในเรื่อง โครงการเมืองน่าอยู่ และศึกษางานโครงการเมืองน่าอยู่ที่เทศบาลอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

2. ประชุมตั้งขั้นตอนการดำเนินงานของเมืองน่าอยู่ และตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับวิทยาลัยพยาบาล

3. ประเมินกับอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอคำชี้แนะและตรวจสอบความถูกต้อง

4. ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำมาใช้ทดลอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของสถาบันซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ สภาพแวดล้อมของสถาบัน และตัวชี้วัดโครงการเมืองน่าอยู่
- 2.2 ระบุสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ หอพัก นักศึกษา บ้านพักอาจารย์/แฟลคอาจารย์ ห้องทำงานอาจารย์ ห้องเรียน โรงอาหาร ห้องสมุด คุณภาพอากาศบริเวณทั่วไปของวิทยาลัย มลพิษทางเสียง คุณภาพน้ำดื่ม การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดโครงการเมืองน่าอยู่ ในด้านสิ่งแวดล้อม คือ คุณภาพอากาศ คุณภาพทางเสียง การมีน้ำสะอาดใช้การบำบัดน้ำเสีย ของเสีย และสิ่งปฏิกูล รวมทั้งตัวชี้วัดโครงการเมืองน่าอยู่ในการประกอบอาชีพ และความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของประชาชน คือ ที่อยู่อาศัย
- 2.3 กำหนดรายละเอียดของสภาพแวดล้อมในแต่ละด้าน ตามแนวการรับรองสถาบันของสภาการพยาบาล และเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาวิทยาลัย ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2539 –2544
- 2.4 ประเมินกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง
- 2.5 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ความชัดเจนของข้อความแต่ละข้อ รวมทั้งความครอบคลุมในเนื้อหาโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อม นักวิชาการสาธารณสุข 10 ผู้อำนวยการส่วนอบรมและเผยแพร่ (ผู้เชี่ยวชาญในโครงการเมืองน่าอยู่) รองผู้อำนวยการสถาบันพระบรมราชชนก ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี พยาบาลวิชาชีพ 8 (ด้านการสอน) หัวหน้ากลุ่มงานอนามัยและสิ่งแวดล้อม นักวิชาการสุขาภิบาล 7 ผลการตรวจสอบความถูกต้องจึงเนื้อหาสรุปได้ดังนี้
 - 2.5.1 ในด้านหอพักนักศึกษา ให้เพิ่มโทรศัพท์สาธารณะ
 - 2.5.2 ในด้านโรงอาหาร ให้เพิ่มอ่างล้างมือ และเพิ่มตัวอย่างของสิ่งรบกวน
 - 2.5.3 ในด้านห้องสมุด ให้แยกหัวข้อ สถานที่กว้างพอ ที่นั่งเหมาะสม ออกเป็น 2 ข้อให้ชัดเจน
 - 2.5.4 ให้แยกแบบสอบถามออกเป็น 2 ชุด คือ สำหรับนักศึกษา 1 ชุด และอาจารย์ 1 ชุด

2.6 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปปรับปรุง โดยตัดสินจากความเห็นชอบที่ตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และตรวจสอบความถูกต้องร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่ง

2.7 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษาจำนวน 30 คน และอาจารย์จำนวน 20 คน ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี จากนั้นนำเครื่องมือไปหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟาของครอนบาค ได้หาค่าความเที่ยงของอาจารย์เท่ากับ .9869 และ ของนักศึกษาได้หาค่าความเที่ยงเท่ากับ .9734

แบบสอบถามความพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมของสถาบัน มี ทั้งหมด 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ อายุ เพศ สถานภาพสมรส คุณวุฒิการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่ง อัตราเงินเดือน รายได้พิเศษ และสวัสดิการที่ได้รับ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมของสถาบัน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาเอกสาร เป็นข้อคำถามปลายเปิด แบ่งเป็น 2 ชุด

ชุดที่ 1 สำหรับนักศึกษา ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับ

หอพักนักศึกษา	จำนวน	15 ข้อ
ห้องเรียน	จำนวน	10 ข้อ
โรงอาหาร	จำนวน	15 ข้อ
ห้องสมุด	จำนวน	14 ข้อ
คุณภาพอากาศ	จำนวน	3 ข้อ
มลพิษทางเสียง	จำนวน	3 ข้อ
คุณภาพน้ำดื่ม	จำนวน	2 ข้อ
การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล	จำนวน	7 ข้อ
รวมทั้งสิ้น	จำนวน	69 ข้อ

ชุดที่ 2 สำหรับอาจารย์ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ

หอพักนักศึกษา	จำนวน	15 ข้อ
บ้านพักอาจารย์/แฟลคอาจารย์	จำนวน	12 ข้อ
ห้องทำงานอาจารย์	จำนวน	10 ข้อ
ห้องเรียน	จำนวน	10 ข้อ
โรงอาหาร	จำนวน	15 ข้อ
ห้องสมุด	จำนวน	14 ข้อ

คุณภาพอากาศ	จำนวน	3 ข้อ
มลพิษทางเสียง	จำนวน	3 ข้อ
คุณภาพน้ำดื่ม	จำนวน	2 ข้อ
การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล	จำนวน	7 ข้อ
รวมทั้งสิ้น	จำนวน	91 ข้อ

โดยแต่ละข้อเป็นข้อคำถามที่เป็นข้อความทวนวง แบ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง พอใจมากที่สุด
- 4 หมายถึง พอใจมาก
- 3 หมายถึง พอใจปานกลาง
- 2 หมายถึง พอใจน้อย
- 1 หมายถึง พอใจน้อยที่สุด

การแปลคะแนน

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ความพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมของสถาบันอยู่ในระดับต่ำที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ความพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมของสถาบันอยู่ในระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ความพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมของสถาบันอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ความพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมของสถาบันอยู่ในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมของสถาบันอยู่ในระดับสูงที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมของสถาบันไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน (รายชื่อปรากฏในภาคผนวก) พิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ความชัดเจนของข้อความแต่ละข้อ รวมถึงความครอบคลุมสาระในแต่ละเรื่อง

เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงข้อความตามความคิดและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา โดยคัดสรรจากความเห็นชอบที่ตรงกันของผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ก่อนนำไปหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามและนำไปใช้จริง

2. การหาความเที่ยง (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่หาความเที่ยงเชิงเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับอาจารย์ จำนวน 20 คน และนักศึกษา จำนวน 30 คน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี จากนั้นนำเครื่องมือไปหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าแบบสอบถามความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของสถาบัน ของนักศึกษาในด้าน ทอพักนักศึกษา ข้อ 1.4 สัตว์รบกวนมีค่าความเที่ยงเป็น -0.1846 ด้านคุณภาพอากาศบริเวณทั่วไปของวิทยาลัย ข้อ 5.4 ดอกคั้นก้านรูป มีค่าความเที่ยงเป็น -0.048 ด้านมลพิษทางเสียง ข้อ 6.2 มีค่าความเที่ยงเป็น -0.2280 ข้อ 6.3 เสียงเพื่อนร่วมชั้นเรียนมีค่าความเที่ยงเป็น -0.0145 ส่วนแบบสอบถามความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของสถาบันของอาจารย์ ในด้านคุณภาพน้ำดื่ม ข้อ 9.1 มีผู้ดูแลคุณภาพน้ำมีค่าความเที่ยงเท่ากับ -0.1918 ข้อ 9.4 เครื่องกรองน้ำ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ -0.0331 ผู้วิจัยปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาทางด้านสถิติ แนะนำให้ตัดข้อเหล่านี้ออกไป หลังจากนั้นจึงได้นำไปหาค่าความเที่ยงในภาพรวม พบว่าแบบสอบถามความพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมของสถาบันของอาจารย์ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ $.9869$ และนักศึกษามีค่าความเที่ยงเท่ากับ $.9734$

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการทดลอง

- 1.1 เตรียมเครื่องมือ ผู้วิจัยสร้างและปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด ดังกล่าวมาแล้วในหัวข้อเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 1.2 เตรียมสถานที่ในการทดลอง โดยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย จาก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการ วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี เพื่อขอทำการทดลองและเก็บรวมข้อมูล โดยแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการ ขั้นตอนในการทดลอง และระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง

- 1.3 เตรียมบุคลากรในวิทยาลัยพยาบาลโดยเชิญวิทยากรจากกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข และคณะพยาบาลศาสตร์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย บรรยายแนวคิดของโครงการเมืองน่าอยู่
 - 1.4 เตรียมหาผู้นำที่ประกอบด้วย องค์กรท้องถิ่น ภาคเอกชน การเมือง หน่วยงานราชการ ศิลปินวัฒนธรรม ข้าราชการบำนาญ ในการสนับสนุนการดำเนินโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม (ตั้งเป็นคณะกรรมการนโยบายและอำนวยการ)
 - 1.5 เตรียมปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของวิทยาลัย โดยสรุปข้อมูลจากการประชุมโครงการพัฒนามูลนิธิเพื่อมองวิสัยทัศน์สู่ทิศทางเดียวกันระยะที่ 3 วันที่ 19-20 กันยายน 2541
 - 1.6 จัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการทดลอง
 - 1.7 เตรียมผู้ช่วยวิจัยจำนวน 2 คน เป็นอาจารย์ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโท เพื่อช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล และอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมทดลอง
2. ขั้นตอนการทดลอง
 - 2.1 ระยะก่อนทดลอง มีขั้นตอนดังนี้
 - 2.1.1 ผู้วิจัยสร้างสัมพันธภาพ แนะนำตัว ชี้แจงขั้นตอนของการดำเนินการทดลอง ต่อประชากรที่ทดลอง
 - 2.1.2 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยให้กลุ่มประชากรทำแบบสอบถามความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของสถาบัน
 - 2.2 ระยะทดลอง มีขั้นตอนดังนี้
 - 2.2.1 ผู้วิจัยชี้แจงองค์ประกอบของโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม ให้บุคลากรในวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี และผู้นำ (รายละเอียดข้อ 1.4)ทราบ
 - 2.2.2 เปิดโอกาสให้คณะทำงานแต่ละคณะได้ประชุมคัดเลือกประธาน รองประธาน เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ และกรรมการ
 - 2.2.3 ให้แต่ละคณะทำงานดำเนินการวางแผนแก้ไขปัญหา โดยระบุรายละเอียดของกลวิธีการแก้ปัญหา เป้าหมาย งบประมาณ ที่ต้องใช้ ในระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งวางแผนกำกับงาน และการประเมินผล

- 2.2.4 ผู้วิจัยกระตุ้นให้คณะทำงาน ดำเนินการแก้ปัญหา โดยเริ่มดำเนินการ ตั้งแต่เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ 2542 ซึ่งมีโครงการย่อย 9 โครงการ ดังนี้คือ โครงการหินงามน้ำใส โครงการส่งเสริมการเรียน การสอน โครงการพัฒนาโรงอาหาร โครงการลดมลพิษทางเสียง โครงการจัดการน้ำสะอาด โครงการปรับปรุงสถานที่ทิ้งขยะใน วิทยาลัย โครงการควบคุมแมลงและพาหะนำโรค โครงการบำบัด น้ำเสียชั้นพื้นฐาน โครงการบ้านเราน่าอยู่
- 2.3 ระยะเวลาหลังการทดลอง มีขั้นตอนดังนี้
- 2.3.1 ผู้วิจัยติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการในแต่ละโครงการ (รายละเอียดในข้อ 2.2.4)
- 2.3.2 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยให้อาจารย์และนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัย พยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี ทำแบบสอบถามความพึงพอใจ ในสภาพแวดล้อมของสถาบัน ของอาจารย์และนักศึกษา ซึ่งเป็นแบบ สอบถามชุดเดียวกันกับก่อนการดำเนินโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อม แบบมีส่วนร่วม

สำหรับผลการประชุมของคณะทำงาน สามารถสรุปผลการประชุมได้ดังตารางดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการประชุมการดำเนินโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม (25 ธ.ค. 41)

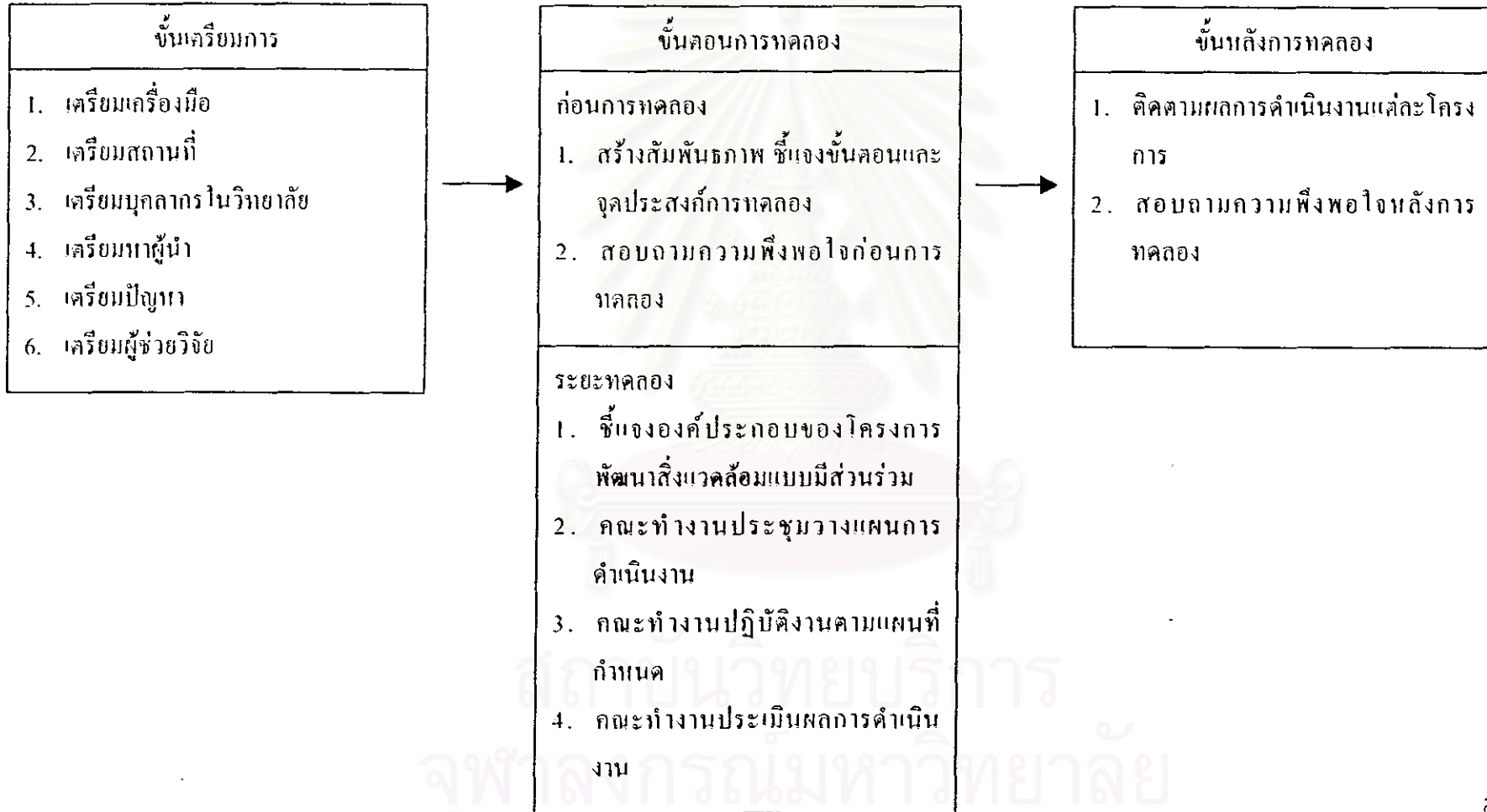
ชื่อโครงการ	การมีส่วนร่วม			กิจกรรมสำคัญ	ระยะเวลา ดำเนินการ	งบ ประมาณ
	อ.	จนท./ ถูกจ้าง	นศ.			
1. หินงามน้ำใส	9	8	10	ปรับปรุงห้องพยาบาล รักษาความสะอาดเพิ่ม ขึ้น	ม.ค. - ก.พ. 42	10,000 0
2. ส่งเสริมการเรียน การสอน	4	5	6	จัดห้องสโมสรมักศึกษา รักษาความสะอาดเพิ่ม กิจกรรม 5 ส. พัฒนา ห้องทำงาน ห้องสมุดกำหนดเวลา ถ่ายเอกสารที่แน่นอน รักษาความสะอาดมาก ขึ้น	ม.ค. - ก.พ. 42	1,200 0 750,000 -
3. พัฒนาโรงอาหาร	4	8	6	จัดทำตารางเมนูอาหาร เพิ่มผ้าเช็ดมือ 50 ผืน ซื้อหม้อหุงข้าวใหม่ 3 ใบ คัดเยี่ยมและหมวกสีขาว ให้ผู้ปรุงอาหารทุกคน ผู้ปรุงอาหารทุกคนได้ รับการตรวจสุขภาพ ประจำปี ผู้ปรุงอาหารสวมหมวก และเอี๊ยมทุกครั้งที่ปรุง อาหาร	ม.ค. - ก.พ. 42	500 1,750 15,000 700
4. โครงการลดมล พิษทางเสียง	4	10	12	-	-	-

ชื่อโครงการ	การมีส่วนร่วม			กิจกรรมสำคัญ	ระยะเวลา ดำเนินการ	งบ ประมาณ
	อ.	จนท./ ลูกจ้าง	นศ.			
5. โครงการจัดหา น้ำสะอาด	4	10	12	ซื้อเครื่องกรองน้ำดื่มที่ แฟลคอาจารย์ และ อาคารเรียน ล้างไส้กรองทุกเดือน นำน้ำดื่มไปตรวจคุณภาพ	ม.ค. - ก.พ. 42	ขอสนับสนุนจาก นักการเมือง
6. โครงการปรับปรุง สถานที่ทิ้งขยะ ในวิทยาลัย	4	10	12	เติมคลอรีนในน้ำ ประปาของวิทยาลัย กำจัดขยะถังขยะเพิ่ม 3 ชุด ๆ ละ 4 ถัง	ม.ค. - ก.พ. 42	30,000
7. โครงการควบคุม แมลงและพาหะนำ โรค	4	10	12	พ่นหมอกควันไป 1 ครั้ง	ม.ค. - ก.พ. 42	ขอสนับสนุนจาก เทศบาล เมือง เพชรบุรี
8. โครงการบำบัด น้ำเสียขั้นพื้นฐาน	4	10	12	ขุดลอกคูเดือนละ 1 ครั้ง กำจัดอยู่ในระหว่าง ดำเนินการขอสร้าง ระบบบำบัดน้ำเสีย	ม.ค. - ก.พ. 42	ขอความช่วยเหลือ จาก สสจ., ศูนย์เอนา มัยสัง แวกด้อม เขต 4 กรม อนามัย

ชื่อโครงการ	การมีส่วนร่วม			กิจกรรมสำคัญ	ระยะเวลา ดำเนินการ	งบ ประมาณ
	อ.	จนท./ ลูกจ้าง	นศ.			
9. โครงการบ้านรณ นาอยู่	9	8	10	เพิ่มเครื่องกรองน้ำ โทรศัพท์สาธารณะ ประตูล็อกกันสุนัข		ขอสนับสนุนจาก นักการเมือง องค์การ โทรศัพท์ 1,000

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของอาจารย์และนักศึกษาพยาบาลใช้สถิติบรรยายโดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ
2. ความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของสถาบันของอาจารย์ ราชค้ำและในภาพรวมวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประเมินระดับความพึงพอใจตามเกณฑ์การแปลคะแนน
3. ความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของสถาบันของนักศึกษา ราชค้ำ และในภาพรวมวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และประเมินระดับความพึงพอใจตามเกณฑ์การแปลคะแนน
4. เปรียบเทียบความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของสถาบันของอาจารย์ ก่อนและหลังการดำเนินโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม ทั้งราชค้ำ และภาพรวม ด้วย สถิติค่าที (t-test) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แบบสองทาง
5. เปรียบเทียบความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมของสถาบันของนักศึกษา ก่อนและหลังการดำเนินโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วมทั้งราชค้ำ และภาพรวมด้วยสถิติค่าที (t-test) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แบบสองทาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย